

اعلام در مثنوی حُسن و دل

ابراهیم پرنیان*^۱، دکتر عبدالله واثق عباسی^۲، بتول رضایی کهخا ژاله^۳
 ۱-۳- دانشجوی کارشناسی ارشد، زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان
 ۲-دانشیار دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان

خلاصه

دوره کیانیان یکی از مهم ترین دوره های اساطیری و حماسی شاهنامه به شمار می رود. کاووس یکی از مهم ترین شخصیت های این دوره است که بسیاری از داستانهای شاهنامه در دوره زمامداری او صورت گرفته که تقریباً حدود ده هزار بیت از شاهنامه می باشد. با بررسی داستانهای کاووس بخصوص داستان سفر به آسمان و مشابهت آن با دیگر داستانها به نظر می رسد که از یک ساختار معنی پیروی می کنند. در این پژوهش براساس نظر و دیدگاه ساختارگرایی ولادیمیر پراپ سعی شده ساختار داستانهای کاووس بخصوص «سفر به آسمان» و شباهت آن با دیگر داستانها بررسی شود. ولادیمیر پراپ با مطالعه ریخت شناسانه قصه پریان روسی الگوی حاکم بر این قصه ها را استخراج کرد و نشان داد که قصه ها به رغم تکرر و تنوع ظاهری از لحاظ عملکرد دارای نوعی وحدت و همانندی هستند و به دنبال تحلیل ساختارگرایانه قصه ها بود.

واژگان کلیدی: کاووس، شاهنامه، ساختارگرایی، پراپ

۱-مقدمه

سلسله کیانیان در شاهنامه از کیقباد شروع می شود و از مهم ترین دوره های اساطیری شاهنامه است، کاووس مهمترین پادشاه و دومین آنهاست و در میان آنها بیشترین و طولانی ترین حضور را در شاهنامه دارد. از کاووس در اوستای موجود بخصوص در آبان یشت فقره ۴۵ و ۴۶ اینگونه یاد شده است «کاووس توانا در پای کوه (ازریغیه) صد اسب و هزار گاو و ده هزار گوسفند پیشکش آورد و از وی خواستار شد اردویسور آناهیتا ای نیک ای تواناترین مرا این کامیابی ارزانی دار که من بزرگترین شهریار همه کشورها شوم که بر همه ی دیوان و مردمان، جاودان و پریان و «کوی» ها و «کَرپ» های ستمکار چیرگی یابم. «دوستخواه، ۱۳۷۱: ۳۰۵) در جاهای دیگر اوستا مثل بهرام یشت زامیاد یشت و فروردین یشت از کاووس سخن به میان رفته است اوستا تنها اثری است که از کاووس به نیکی یاد کرده در اوستا، بهرام یشت فقره ۳۹ از کاووس این چنین یاد شده است. «آن پیروزی که فرمانروایان آرزومند آند، فرمانروا زادگان آرزومند آند. کاووس آرزومند آن بود.» (همان، ۴۳۹) در دینکرد کاووس فرمانروا و پاسدار، شهریاری در هفت اقلیم خوانده شده و منبع پهلوی در بند هشن آمده «که در شاهی کاووس در همان هزاره اول دیوان ستیزه گر شدند و او شتر به کشتن آمد و اندیشه ی کاووس را گمراه کرد» (دادگی، ۱۳۶۹: ۱۳۹-۱۴۰). به روایت دینکرد هفت خانه در میان البرز ساخته بود که کی زرین، دوتا سمین و دوتا پولادین و دو تا از آبگینه بود. و هر کس از نیرویش کاسته می شد، به خانه ی او می آمد و دوباره زور بدور باز می گشت. (گویری، ۱۳۸۵: ۵۸)

فردوسی کاووسی را به سبب بی خردی نکوهش می کند

* Corresponding author:

Email: parnian.ebrahim@yahoo.com